

Hulladékgazdálkodás Biharban: legyünk végre szelektívebbek

Talán kevesen tudják, hogy vannak olyan Bihar megyei települések, amelyek az országban élenjárók a szelektív hulladékgyűjtésben, ahogyan azt is, hogy Kína egy 2018-as döntése nyomán alakul át az európai újrahasznosító ipar. A hulladékgazdálkodás és újrahasznosítás egyre fontosabbá válik. Ezekkel kapcsolatos kérdéseinkre **PÁSZTAI ZOLTÁN ATTILÁTÓL**, az Eco-Bihor Kft. vezérigazgatójától kértünk választ.

Biharpüspökiben, a hulladéklerakó telephelyén beszélgettünk Pásztai Zoltán Attilával. Az általa vezetett Eco-Bihor Kft.-t 2004 elején a Keviép Kft. Magyarország alapította. Az ökológiai hulladéklerakó a Nagyvárad Helyi Tanács és a Keviép Kft. Magyarország között kötött, köz- és magánszféra közötti partnerségi megállapodás alapján működik. Bihar megyében mind a lakosságtól, mind a közintézményektől származó hulladék a környezetbarát hulladékfeldolgozóba és -lerakóba kerül, derül ki az ecobihor.ro kétnyelvű honlapon a kft. működéséről. Az igazgatótól megtud-

tuk, hogy a cég egész Bihar megye hulladékkezelő technológiáit üzemelteti, van válogatócsarnoka, komposzttelepe, mechanikai biológiai kezelője, hulladéklerakója, biogázüzeme. Kovászna megyében is működik egy hasonló szolgáltatásuk, Biharban pedig hulladékbegyűjtést is indítanak; terveik szerint a következő nyolc évben négy-öt frakciós gyűjtést valósítanak meg, így a hulladék-tárolás és -kezelés minden csínját-bínját ismerik.

Jó szabályozás, gyenge ellenőrzés

A hulladékgazdálkodás Európában, az Európai Unióban és azon belül Romániában is nagyon jól van szabályozva, mondta Pásztai Zoltán Attila. Minden uniós tagállam vállalatokat írt alá a csatlakozásakor, ezek következő részideje 2020; pontosan meg van adva, hogy a keletkező hulladék hány százalékát kell(ene) újrahasznosítani. Például idén a hulladék 42 százalékát kellene hogy újrahasznosítsa Románia minden települése, város és falu egyaránt, de mint a szakember mondta, ettől nagyon-nagyon távol állunk. A romániai átlag 9 és 11 százalék közötti, de mivel a statisztikai hivatal a környezetvédelmi hivatal-

Pásztai Zoltán Attila egy szakmai rendezvényen beszél tevékenységükről

tól kapott adatokkal dolgozik, lehetséges, hogy a valós újrahasznosítás ennél is kisebb.

Pásztai Zoltán Attila szerint az idei 42 százalék és jövő évi 60 százalék elérése majdhogynem esélytelen, hogyha az ebben a láncban együttműködni kényszerülő összes résztvevő nem tesz meg mindent. S hogy kik ezek a résztvevők? „A legmagasabb politikai vezetőség országos szinten, a minisztériumok, a környezetvédelmi hatóság meg a helyi önkormányzatok, megyei szervezetek, hulladékgazdálkodási cégek, legyenek önkormányzati vagy magántulajdonúak, hulladékfeldolgozó intézmények és újrahasznosító szervezetek – és maguk a hulladéktermelők, magánszemélyek, gazdasági szereplők és közintézmények egyaránt. Ezek gyakorlatilag mind hulladékot termelnek, azt valaki elszállítja, feldolgozza” – sorolta az igazgató.

Jelenleg Romániában a törvényi háttér az európai uniós elvárásokat tükrözi, a szabályzás nagyon kemény, az ellenőrzési rendszer viszont hiányos. A helyi önkormányzatoknak a legkisebbektől a legnagyobbakig olyan ellenőrzési mechanizmusokat kellene bevezetniük, amelyek más országokban már jól működnek. Konkrétan az lenne a feladat, hogy megnézzék, mit tartalmaz a ház elé kitett kuka. Ezt akár a hulladékbegyűjtő cég is elvégezheti.

Közbevetésünkre, hogy például Nagyváradon a tömbházaknak kétféle kukájuk van: sárga (szelektív) és fekete (ételma-

radék), az igazgató megjegyzi: emiatt az emberek kicsit sem félnek attól, hogy felelősségre vonják őket, ha nem megfelelően gyűjtik a szemetet. Az ösztönzés és a felelősségre vonás együtt hozhatna eredményt – tette hozzá Pásztai Zoltán Attila.

Létezik a hulladékmennyiség-alapú szolgáltatási díj, az annyit fizet, amennyit eldob (Pay as You Throw) elve. Eszerint, ha valaki hajlandó arra, hogy az általa megtermelt hulladékot négy vagy öt különböző tételre szétbontsa – például a papírt, a műanyagot, az üveget, meg az ételhulladékot külön gyűjtse –, akkor azokat ingyen elviszik. Ezeket nemcsak újrahasznosíthatják, de előbb-utóbb értékesíteni is lehet, így el tudná tartani magát a rendszer; fizetni csak a ténylegesen visszamaradó hulladékért kellene, amely jelenleg nem újrahasznosítható. Ez vagy hulladéklerakóba, vagy energetikai hasznosításra, azaz égetőbe kerül. Így az embereket is motiválni lehetne arra, hogy külön gyűjtsék az újrahasznosítható hulladékot, hiszen kevesebbet kellene fizetniük.

Ellenőrzés kellene

Az ösztönzés javítana ugyan a helyzeten, de az ellenőrzés többet, szögezte le Pásztai Zoltán Attila. Mint mondta, jelenleg az emberek 15-20 százaléka gyűjt szelektíven, az anyagi motiváció további 20-30 százalékot hozhatna, mert kisebb összegekről beszélünk, mondjuk, 10 lej helyett 8 lejről, vagy 15 lej helyett 10 lejről.

Ezért kellene ellenőrizni azt, hogy megfelelően töltötték-e meg a kukákat, s ha nem, akkor következne a büntetés, ami külföldön bevált. „Olaszországban, Svájcban, Ausztriában, Németországban nem azért sokkal tisztább minden, mert az emberek jobbak, értelmesebbek, mint mi, hanem mert tartanak attól, hogy a fizetésük egyharmadát, egynegyedét elveszíthetik egy ilyen büntetés miatt. Igen, előnyt adnék annak, aki szelektíven gyűjt, de aki nem teszi, annak ellenére, hogy előnye származik belőle, az először kaphatna egy felszólítást, amelyben benne lenne egy zöldszám vagy honlap, ahonnan megtudhatja, mit is tegyen, de ha másodszor is szabálytalankodik, akkor jöhetne a büntetés” – magyarázta az igazgató. Szerinte az ellenőrzés és a bírság hiányzik a rendszerből, a jogi háttér és a szükséges infrastruktúra is megvan.

Az emberek 15-20 százaléka tudatosan gyűjti szelektíven a hulladékot, a gyerekeiért, a jövőért, a környezetért. A maradék 80-85 százalék azonban hiába látja akár sajtóban, akár szórólapokon, interneten, hogy önkormányzatok vagy civil szervezetek szelektív gyűjtésre biztatnak, el sem olvassa, nem törődik vele. Ezért lenne fontos szerepe a bírságnak, állította a szakember.

Európában is átalakul az újrahasznosító ipar

Arra is kíváncsiak voltunk, mi lesz a sorsa annak a csekély hulladékmennyiségnek, amelyet szelektíven gyűjtünk, van-e rá kereslet, működik-e az újrahasznosító ipar.

Többnyire igen, válaszolta Pásztai Zoltán Attila, de világszerte átalakulóban van ez az iparág. Az újrahasznosítható anyagoknak nagyon nagy hányadát vette át Kína az elmúlt 15-20 évben, ők voltak a legnagyobb másodnyersanyag-feldolgozók. Gyakorlatilag Európából a legtöbb hulladékot, a műanyagot vagy papírt Hamburgban hajóra rakták, és elfuvarozták Kínába. Tavaly viszont úgy döntött a kínai kormány, hogy nem fogad többé ilyen anyagokat sem Amerikából, sem Európából, sem Ausztráliából. Európában többlet jelent meg a piacon, nem volt akkora feldolgozó kapacitás, hogy a hulladékból másodlagos nyersanyagot, terméket képezzenek, ezért másfél-két éve ez elsődleges kérdés az uniós törvényalkotóknak, illetve a költségvetést kidolgozóknak. „Pályázni lehet uniós forrásokból újrahasznosító technológiák kiépítésére, hogy ezt a csorbát kiköszörölje Európa, és a saját maga által termelt műanyag, papír-, fémhulladékot újra tudja hasznosítani, hasonlóképpen a biológiailag lebomló hulladékot is. Jelenleg tehát több ilyen forráslehetőség van, de raktáron van rengeteg olyan bálázott újrahasznosítható anyagunk is, amit nem tudunk eladni. Minél tovább tároljuk őket, annál inkább csökken a minőségük, és egyre kevésbé lehet úgy értékesíteni őket, ahogyan kellene. Tehát kisebb átalakulásban vagyunk, de a piac rendezői a dolgokat: gomba módra jelennek meg Európa-szerte az új feldolgozóüzemek, s egy-két éven belül át tudják venni ezt a kapacitást” – magyarázta el a folyamatokat az igazgató.

Szelektív hulladékgyűjtő hely Nagyszalontán. A hajdúvárosban 71 százalékosra nőtt a szelektíven gyűjtött hulladék aránya

A megelőzés is fontos lenne

Tennivaló lenne még, éspedig a megelőzés terén, bár a szakember szerint itt is tett már lépéseket az Európai Unió. Fontos lenne olyan törvényi háttérrel kialakítani, hogy az európai gyártók, de azok is, amelyek Európán kívülről hoznak be terméket, csak minél egyszerűbb csomagolású árut dobhassanak piacra, hiszen a csomagolásból egy lépésben hulladék lesz. De nemcsak abból, hanem például az egyszerű használatos poharaktól kezdve a szívószálakig sok termékből is. Pásztai Zoltán Attila szerint éppen azt kellene törvénnyel korlátozni, hogy olyan termékek kerüljenek piacra, amelyek egyenesen arányosan növelik a hulladék mennyiségét. Ha ezt a területet jól szabályozzák, akkor a hulladék mennyisége és fajtája is kevesebb és egyszerűbb lesz, értelemszerűen könnyebb lesz újrahasznosítani is. Ez a zero waste (hulladékmentesség) elve: először arra ügyelj, hogy minél kevesebb hulladékot termelj, s aztán nézd meg, mit teszel a kevesebb hulladékkal.

Komposztálás

Szintén a hulladékmentesség része a komposztálás, az a folyamat, amelynek során a szerves hulladékból a mezőgazdaságban használható humusz és szerves trágya keletkezik.

Szalacson is sikeresek: a szemet immár kétharmadát szelektíven gyűjtik

„Adataink alapján a kommunális hulladék súlyarányosan legnagyobb része az ételhulladék, mert az tartalmaz nedvességet, és az hús a mérlegen. Bármennyi PET-palackot, papírt vagy műanyagot kiszednénk, súlyarányosan több a zöldhulladék, az ételmaradék. Hogyha ezt sikerül újrahasznosítani, akkor azokat a célokat, amiket említettem, a 45, 50, 60 százalékot is nagyobb eséllyel tudja elérni bármelyik település.”

A jó minőségű, mezőgazdaságban vagy kertészkedéshez felhasználható komposzt előállításának a feltétele az előválogatás. Ha az ételmaradék közé például egy elem vagy valamilyen vegyszer csomagolása kerül, akkor használhatatlanná válik. Ezért fontos, hogy ezeket már az otthonunkban elkülönítsük. Van ugyan válogatócsarnok a hulladéklerakóban, ott azonban az utóválogatást végzik, a száraz hulladékot további 17-18 kategóriába választják szét, például a PET-palackokat hat csoportba.

Az eleve szennyezett hulladékból viszont nem lehet minőségi bizonyítvánnyal ellátható komposztot készíteni.

A szerves hulladék újrahasznosításának a komposztálás mellett a másik módja a rothasztás. A szerves anyag lebomolhat oxigén jelenlétében – ez a komposztálás –, vagy annak hiányában, ez a rothasztás. Ekkor gáz keletkezik, ebből a gázból pedig áramot vagy hőt lehet visszanyerni. A rothasztás után is marad iszapos rotha-

dék, azt lehet utókomposztálni, ebből is mezőgazdaságban hasznosítható termék keletkezik.

Mindkét folyamat alapeleme, hogy a bemenő szerves anyag tiszta legyen. A tömbházban élők közül nagyon kevesen tudnak otthon komposztálni. A worm-compostinggal (gilisztával való komposztálással) csak a legmakacsabb emberek próbálkoznak. A magánházak lakóinak ellenben, ahol van udvar, zöldterület, javasolják a komposztálást. „Az otthon komposztálásnak rengeteg előnye van: nem keletkezik elszállítandó hulladék, a szemetégyűjtő autó nem szennyez, forgalmi dugót nem okoz stb. Viszont a szolgáltató előnyben kellene hogy részesítse az otthon komposztálókat. A nyugati országokban ők öt-tíz százalékkal csökkentett hulladékdíjat fizetnek annak fejében, hogy a saját zöldhulladékukat otthon komposztálják” – mondta Pásztai Zoltán Attila. Azt is hozzátette: tudomása szerint Nagyváradon a következő nyolc évben vezetik be a biológiailag lebomló hulladék gyűjtését.

Bihari sikerek

Az Eco-Bihar vezetője a Bihar megyében elindított projektjeikről is beszámolt. „A tapasztalat azt mutatja, hogy a Bihar megyei ember, akár városon, akár faluhelyen él, ugyanannyira értelmes és ügyes, mint a nyugat-európai fejlett társadalmakban élő, csak meg kell adni neki a megfelelő kereteket. El kell magyarázni, hogy mit és miért kell tennie, majd következetesen ellenőrizni és kitartani a rendszer mellett.” Három példát is felsorolt. A háromezer lelkes Szalacson a szelektív gyűjtés arányát három hónap alatt sikerült 1-2 százalékosról 60-65 százalékosra növelniük. Horváth Béla polgármester támogatta a célkitűzést, az emberek pedig hamar

váltak, így ma jelenleg ők Románia legnagyobb arányban szelektíven gyűjtő települése. A második projektet Nagykocsuban indították, ott is hasonló már a szelektív hulladékgyűjtési arány.

Nagyszalontán is elindítottak egy kísérleti projektet: egy hatvanlakásos tömbház lakásait látták el olyan edénnyel, amely ötfrakciós szelektív gyűjtésre ad lehetőséget, tehát az embereknek nem kell bajlódniuk a különböző kukák, zsákok beszerzésével. Az edények között van 20 és 30 literes kuka, illetve vannak különböző színű rafiazsákok a műanyag-, üveg- és papírgyűjtésre. Az emberek útmutatót is kaptak a helyes gyűjtéshez. Az utcai tárolóval együtt megszüntették a „közös tudatot”, hiszen mindenki maga gyűjti a szemetét, és a hulladék az elszállítása előtt sem kerül közös edénybe, így tudják az emberek is, a vállalkozás is, ki mit és hogyan gyűjtött össze. Így az egyéni felelősségnek köszönhetően 71 százalékos szelektív gyűjtési arányt értek el. Az igazgató szerint más településeken is bevezetnének hasonló rendszert.

FRIED NOÉMI LUJZA